

COOPERATION ON EXTRADITION BETWEEN THE REPUBLIC OF KOSOVO AND THE REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES

Laura Tahiri

SEEU, Faculty of Contemporary Social Sciences, North Macedonia, lt29044@seeu.edu.mk

Abdula Azizi

SEEU, Faculty of Contemporary Social Sciences, North Macedonia, a.azizi@seeu.edu.mk

Abstract: This paper will focus on an analysis of international legal cooperation in the criminal field, more precisely on extradition issues between the two neighboring states Kosovo and North Macedonia. This issue has not been sufficiently elaborated by the academic community due to the sensitivity of the issue and has always been considered a more political than legal issue. The purpose of the paper is to address the real reasons for the stagnation of cooperation, the challenges and opportunities for overcoming them in order to put into operation adequate rules for cooperation in the field of extradition.

Historical, descriptive, comparative methods and analysis of academic opinion through interviews will be used. First, international conventions will be described, then bilateral agreements and cooperation between relevant institutions involved in extradition issues. Then, several concrete cases will be analyzed, which have raised public interest in the two countries in question.

This paper, in addition to producing the intended results, also aims to provide other research by other researchers, which will be related to obstacles to legal cooperation between countries.

Finally, we will draw some conclusions and provide some suggestions that may be useful for readers, the academic and political community.

Keywords: North Macedonia, Kosovo, Extradition, International Cooperation

СОРАБОТКА ПО ОСНОВ НА ЕКСТРАДИЦИЈА ПОМЕЃУ РЕПУБЛИКА КОСОВО И РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА: ПРЕДИЗВИЦИ И МОЖНОСТИ

Лаура Тахири

УЈИЕ, Факултет за современи општествени науки, lt29044@seeu.edu.mk

Абдула Азизи

УЈИЕ, Факултет за современи општествени науки, a.azizi@seeu.edu.mk

Резиме: Овој труд ќе се фокусира на анализа на меѓународната правна соработка во кривичната област, особено на прашањата за екстрадиција меѓу двете соседни држави Косово и Северна Македонија. Ова прашање не беше доволно дискутирано од академската заедница поради чувствителноста на прашањето и секогаш се сметаше повеќе за политичко отколку за правно прашање. Целта на трудот е да се осврне на вистинските причини за стагнација на соработката, предизвиците и можностите за нивно надминување, со цел да се применат соодветни правила за соработка во областа на екстрадицијата.

Ќе се користат историски, описни, компаративни методи и анализа на академското мислење преку интервјуа. Прво ќе бидат опишани меѓународните конвенции, потоа билатералните договори и соработката помеѓу релевантните институции вклучени во прашањата за екстрадиција. Потоа ќе се анализираат неколку конкретни случаи кои го зголемија интересот на јавноста во двете земји за кои станува збор.

Овој труд, освен да ги произведе предвидените резултати, има за цел да обезбеди и други истражувања од други истражувачи, кои ќе бидат поврзани со пречките за правната соработка меѓу државите.

Конечно, ќе извлечеме некои заклучоци и ќе дадеме неколку предлози кои можат да бидат корисни за читателите, академската и политичката заедница.

Клучни зборови: Северна Македонија, Косово, Екстрадиција, Меѓународна соработка

1. ВОВЕД

Глобализацијата сама по себе на криминалните активности кои се зголемија со слободата на движење на луѓето, создадоа потреба за зајакнување на меѓународната соработка. Истрагата, гонењето и контролата на криминалот не можат да бидат ограничени во националните граници. Меѓународната судска соработка во кривичната материја има силна основа во билатералните или мултилатералните договори, кои ги дефинираат одредбите за правна помош за судските органи на земјите кои соработуваат, за да се олесни

борбата против организиранот криминал. Овие договори ги обезбедуваат потребните правни и практични информации за судските органи на нивната земја, како и за врските и судските органи на други земји. Сите меѓународни конвенции и договори, по ратификацијата со закон, стануваат дел од домашниот правен систем и преовладуваат над домашните закони во случај на конфликт или некомпатибилност (Kamolli et al., 2019).

Косово потпиша неколку важни конвенции и резолуции на ОН и Советот на Европа.

Косово припаѓа на земји кои се водат од принципот на владеење на правото, концепт кој бара строго спроведување на позитивните норми кон сите, имајќи ја предвид заштитата и гарантирањето на човековите права и слободи, независноста на судството од политички влијанија и гаранцијата на надлежностите врз основа на поделба на власта.

Вклучувањето на Косово во меѓународниот правосуден систем бара и црпење на добри меѓународни искуства, засновани на два аспекта:

- првиот е оној опфатен во членот 19 од Уставот, кој има врска со спроведувањето на меѓународното право, додека
- вториот, е вклучен во член 20 од Уставот и се однесува на пренос на националниот суверенитет на други субјекти на меѓународното право.

2. МАТЕРИЈАЛИ И МЕТОДИ

Како општо правило во секоја држава е дека постапката за екстрадиција се состои од две фази:

- Судска фаза, во која судовите оценуваат дали екстрадицијата е законски дозволена, и
- Политичка фаза, во која министерот за правда одлучува дали се согласува на екстрадиција (Pietryka, 2022:5)

Во сите демократски земји, прашањето за екстрадиција е регулирано со правни норми. Така, во Уставот на Косово (2008) има и други одредби кои изречно ја исклучуваат надмоќта на уставните норми во одредени области, особено одредбата од член 33, точка 1 од Уставот во која се вели дека „Начелото на законитост не се применува на кривични дела против нивни кривични дела или во моментот на извршување на воени злосторства. човештвото според меѓународното право“. Исто така, во член 35, точка 4, екстрадицијата се споменува во однос на слободата на движење: „Граѓаните на Република Косово не смеат да бидат екстрадирани од Косово против нивна волја, освен во случаи кога законот и меѓународните договори предвидуваат поинаку“.

Со оглед на правната основа на Република Косово, судската соработка во кривичната материја е регулирана со повеќе закони. Најважни се:

- Кривичен законик на Република Косово (2019)
- Закон за кривична постапка (2022)
- Закон за меѓународна правна соработка во кривичната материја (2013)

Кривичниот законик се смета за клучна правна инфраструктура која поврзува повеќе јавни институции (полиција, обвинители, судии), како типични државни органи, кои со спроведувањето на Кривичниот законик ги штитат слободите, правата и безбедноста на граѓаните, независноста и интегритетот на државата. Кривичниот законик исто така ги штити сите човечки и универзални добра и вредности (Salihu et al, 2014:3) Кривичниот законик е наменет за борба против криминалот, така што секоја влада и држава треба да ја имаат борбата против криминалот како една од нејзините главни грижи. Затоа, бидејќи борбата против криминалот и обезбедувањето на безбедноста на граѓаните е елементарен предуслов за нормален живот во едно општество и негов севкупен развој, мора строго да се почитува посветеноста на секоја меѓусебно поврзана институција заснована на законски надлежности, да не се мешаат меѓусебните надлежности и да го следат патот на меѓусебната соработка.

Кривичниот законик за кој станува збор, во Глава XV, предвидува кривични дела против човештвото и вредностите заштитени со меѓународното право. Сите кривични дела против меѓународното право се криминализирани како такви бидејќи се засноваат на кршење на одредени правила на меѓународното право. Ова е моментот кога стапуваат во игра и други национални и меѓународни механизми за борба против криминалот.

Билатералните договори склучени меѓу државите, како и мултилатералните, во овој случај потпишани од Република Косово, произлегуваат од потребата за ефективност во спроведувањето на националните и меѓународните норми и стандарди преку институционална и политичка соработка меѓу државите.

Законот за кривична постапка е основа за тековно постапување во рамките на Законот за меѓународна правна соработка во кривичната материја. Согласно одредбите од Законот за кривичната постапка на Република Косово, се постапува во ситуации кога се работи за локални барања за меѓусебна правна помош

упатени до друга држава, од која се бара соодветната наредба од Судот кога постапува до органот кој поднесува барање за правна помош.

Овој законик стапува на сила и при определување мерки за обезбедување присуство на лицето во постапката за екстрадиција, бидејќи обвинителот на предметот мора да постапува согласно неговите законски овластувања.

Исто така, според Законот за меѓународна правна соработка (2013 година), тоа е случај и во случаите на привремено приведување пред прием на барање за екстрадиција, во судската постапка за екстрадиција и поедноставената постапка, кога се одлучува по жалба и дејствија во врска со барањето за пренос на кривичната постапка (Закон за меѓународна правна соработка, 2013).

Овој закон, заедно со другите закони за изменување и дополнување на овој закон од 2022 година, е *lex specialis* во Република Косово во областа на меѓународната судска соработка во кривичната материја. Со овој закон се уредуваат условите и процедурите за меѓународна правна соработка во кривичната материја меѓу Република Косово и другите држави, освен ако со меѓународен договор поинаку не е определено.

Подолу се наведени одредбите од соодветниот член, кој ја дефинира целта на Законот:

„Меѓународната правна соработка може да се врши и во однос на меѓународни организации или институции, кога тоа е потребно“ (член 1, ст. 2). „Во отсуство на меѓународен договор меѓу Република Косово и странска држава, меѓународната правна соработка може да се обезбеди врз основа на принципот на реципроцитет“ (член 1, став 3). „Судските постапки за обезбедување меѓународна правна соработка се уредуваат со одредбите на кривичната постапка, освен ако со овој закон поинаку не е определено“ (член 1 став 4). „Република Косово ќе ги спроведе формалностите и процедурите изрично споменати од државата барател, освен ако тие формалности и процедури се спротивни на основните принципи на домашното право“ (член 1, став 5).

Во членот 2 од овој закон во општите одредби се предвидуваат ограничувања на соработката преку начелата на: заштита на интересите на суверенитетот, безбедноста, јавниот ред и интересите на државата, според Уставот на државата.

Во членот 13 од овој закон се воспоставува принципот „bis in idem“, што значи дека на лице кое е прогласено за невино или осудено не може повторно да му се суди или осуди, за истите факти или за исто кривично дело во ново судење (Laci, 2023). Се нагласува дека:

„Екстрадицијата нема да биде дозволена доколку е донесена правосилна пресуда од домашните судски органи против лицето кое се бара за делото или делата за кои се бара. Екстрадиција може да биде одобрена доколку домашните судски органи одлучиле да не поведат или да ја прекинат судската постапка во врска со истото кривично дело или прекршоци.“

Исто така, екстрадицијата не е дозволена доколку е донесена правосилна одлука од судски органи на трета земја против бараното лице за кривичното дело или делата за кои се бара екстрадиција и доколку постои меѓународен договор меѓу Република Косово и таа земја за заемно признавање и извршување на кривични одлуки.

Поврзаноста на политичкиот аспект со меѓународната правна соработка во кривичната материја е забележана во членот 30, кој се однесува на одлуката на министерот кој може да даде согласност за екстрадиција или да ја одбие. Мора да имаме на ум дека не е невообичаено кога се работи за општиот интерес личните вредности и права да останат споредни. Во случај на овластување на министерот да одобри или одбие барање за екстрадиција, многу е важно какви извештаи има воспоставено владата до тој момент. Значи, какви дипломатско-политички односи имаат со соодветната држава и колку тоа би влијаело на одлуката да се даде зелено светло за екстрадиција? Во овој член, министерот има овластување да ја одложи екстрадицијата на бараното лице поради други кривични постапки кои се водат пред локалните судски органи против бараното лице или поради тоа што лицето издржува казна во Република Косово. Министерот може да одлучи привремено да го предаде лицето или да го предаде под одредени услови кои се утврдени со меѓусебен договор со државата барател. Министерот може во решението со кое се дава согласност за екстрадиција да ги определи и следните услови:

- лицето кое се екстрадира не може да биде предмет на друга кривична постапка или да биде осудено за друго кривично дело сторено пред екстрадицијата и за кое не била дозволена екстрадиција;
- лице не може да биде осудено на потешка казна од дадената - лицето не може да се предаде или екстрадира во трета земја без дозвола на министерот.
- Министерот за правда може да наложи и други услови за екстрадиција.

Во случај кога судот ќе одлучи дека екстрадицијата не е дозволена, министерот донесува решение за одбивање на екстрадиција. Она што и дава уште поголем легитимитет на функцијата министер како еден од

членовите на владиниот кабинет е фактот што одлуката на министерот е конечна и против него може да се поведе административен судир.

Во членот 4 се предвидува барањата за меѓународна правна соработка да се проследуваат преку министерството, но не е исклучена комуникацијата по дипломатски пат во случаи кога тоа се смета за неопходно. Тоа значи дека во одреден момент стапува во игра дипломатијата и претходните дипломатски односи воспоставени со државата до која се проследуваат овие барања. Политичките аспекти кои последователно произлегуваат и дипломатските односи отсекогаш играле клучна улога во секој процес поврзан со меѓународната арена.

Исто така, кога повеќе држави бараат екстрадиција на исто лице, министерот за правда одлучува во која земја ќе биде екстрадирано бараното лице. За ваквата одлука министерот мора да има предвид повеќе критериуми како што се: местото каде е сторено кривичното дело; сериозноста на кривичното дело; релевантните датуми на барањата за екстрадиција; дали барањето за екстрадиција е поднесено заради кривично гонење или за издржување казна; националноста на бараното лице.

Правото на екстрадиција не може да се регулира само со националните норми и домашното законодавство. Екстрадицијата на лице во странство заради гонење може да се изврши барем врз основа на билатерален договор со државата барател.

Според договорите, екстрадицијата ќе се врши од дипломатски агенти и по дипломатски канали. Во конкретниот случај, постапката за екстрадиција е законска и нема повреда поради постоење на билатерален меѓународен договор, кој предвидува намалување на времето и процедурите за извршување на екстрадицијата.

Многу е важна меѓународните договори за екстрадиција на лица осомничени или кои сториле кривично дело, соработката на државите за борба против криминалот и создавање уверување дека во ниту една земја во светот не може да се избегне правдата и одговорноста за кривични дела. Оваа соработка меѓу државите е конкретизирана со конвенции, кои по ратификувањето од државите станаа внатрешен дел од нивното законодавство. Но, покрај овие мултилатерални конвенции, различни држави често склучуваат билатерални договори кои мора да ги почитуваат. Овие билатерални договори понекогаш се во спротивност со принципите, духот и одредбите на мултилатералните конвенции.

Создавањето и екипирањето на внатрешните институционални механизми треба да има за цел да го имплементира и спроведе релевантното национално и меѓународно законодавство. Тие мора да овозможат спроведување на законот и да го стават во функција правосудниот систем.

Република Косово, во зависност од временскиот период во градењето на државата, функционираше со повеќе механизми кои овозможува меѓународна правна соработка во кривичната материја. Ваквите механизми се менуваа и подобруваа со текот на годините.

Пред прогласувањето на независноста на Косово, областа на меѓународната правна соработка беше под јурисдикција на оддел во рамките на УНМИК (до 20.03.2009), додека со прогласувањето на независноста (17.02.2008) премина во надлежност на Министерството за правда, поточно Одделот за меѓународна правна соработка (DILC). Министерството за правда имаше издадено Управно упатство за давање меѓународна правна помош во областа на кривичната и граѓанската материја, врз основа на Кривичниот законик и предвидуваше применливост за сите држави што ја признаа државата Косово, додека подоцна во септември 2009 година, управната инструкција беше изменета и проширена меѓународна правна соработка со сите други држави кои не ја признаа државата Косово.

Во однос на соработката со Албанија, екстрадициите од Косово надвор во Република Албанија се следни: во 2021 година имало 5 случаи, додека евидентирани практики на екстрадиција во странство за 2022 година биле 11 случаи, додека 5 случаи биле извршени (Baga et al., 2023)

Признавањето на независноста и суверенитетот на Република Косово од страна на Република Северна Македонија на 9 октомври 2008 година и воспоставувањето дипломатски односи на 17 октомври 2009 година меѓу двете земји, дадоа нова димензија на изградбата на билатералните односи, кои се сеопфатни и се прошируваат на политички, економски, безбедносни, здравствени прашања итн (Tahiri, 2020).

Со Република Северна Македонија, потпишани се следниве договори:

- „Договор меѓу Владата на Република Македонија и Владата на Република Косово за полициска соработка“, склучен во Приштина, на 03 декември 2009 година., влегол во сила од 10 јули 2010
- „Договор помеѓу Владата на Република Македонија и Владата на Република Косово за заемна правна помош во кривични предмети“, склучен во Приштина, на 8 април 2011, во сила од 24 јуни 2012.
- „Договор помеѓу Владата на Република Македонија и Владата на Република Косово за екстрадиција“, склучен во Приштина на 08 април 2011, во сила од 24 јуни 2012.

- „Договор помеѓу Владата на Република Македонија и Владата на Република Косово за трансфер на осудени лица“, склучен во Приштина, на 08 април 2011 година, во сила од 24 јуни 2012.

- „Договор меѓу Владата на Република Македонија и Владата на Република Косово за преземање на лица со незаконски престој и Протоколот за спроведување на овој Договор“, потпишан во Скопје на 4.12.2017, во сила од 01 јуни 2018.

И покрај постоењето на бројни меѓународни и домашни акти кои ја регулираат постапката за екстрадиција на обвинети и осудени лица, како и бројни билатерални договори склучени меѓу Косово и други земји, резултатите од спроведувањето на оваа постапка во практика не се задоволителни, особено во случаите кога станува збор за екстрадиција на обвинети или осудени лица кои се побарани од значајни јавни настани или поради големиот јавен интерес.

Во Северна Македонија, во постапката за екстрадиција на двајцата обвинети во случајот „Монструм“, се наведуваат причините за негативното решение, но се чини дека таквите причини за одбивање се поврзани со националноста на бараната страна. За оваа постапка интерес треба да има и државата од која се бара екстрадиција, со оглед на тоа дека ниту една земја не смее да засолни криминалци.

Без оглед на целината на меѓународните конвенции и билатералните договори меѓу земјите за екстрадиција, сè уште има земји кои немаат договори за екстрадиција со ниту една друга земја, Додека пак, има и земји кои иако имаат потпишани и ратификувани меѓународни договори и меѓународни Конвенции, одлучуваат да не ја спроведат екстрадицијата кон одредени земји поради повеќе пречки, како што се политички прогонства и сомнеж фер судење, смтрна казна, тортура итн. (Самрос, 2025) Во оваа насока, член 3(f) од *The UN Model Treaty on Extradition* на пример, пропишува дека договорите треба да ја исклучат екстрадицијата „[i]ако лицето чија екстрадиција се бара било или би било подложено во државата барател на тортура или сурово, нечовечко или понижувачко постапување или казнување“. Уште повеќе, откако ќе се докаже дека имало „конечна одлука“ против исто лице за истите „дела“, се забранува не само понатамошно казнување, туку и какво било понатамошно гонење за истите дела во која било земја (Eurojustice, 2024:58).

3. РЕЗУЛТАТИ

За интересите на овој труд, на 15 Април 2025 е реализирано интервју со Директорот на Одделението за меѓународна правна соработка, г-ѓа Едона Бериша при Министерството за правда на Косово. Поточно, побарани се податоци за бројот на случаи кои се екстрадирани во Северна Македонија по независноста на Косово(2008)? и обратно.

Табела 1:

Година	Екстрадиции извршени од Северна Македонија кон Косово	Екстрадиции извршени од Косово кон Северна Македонија
2011	1	0
2012	1	1
2013	0	0
2014	3	3
2015	2	2
2016	4	4
2017	1	1
2018	0	0
2019	3	3
2020	2	1
2021	1	2
2022	2	4
2023	1	3
2024	2	10
Вкупно	12	34

Извор: Министерство за правда на Република Косово, 2025

Значи, како што може да се види од гореневадените официјални податоци, соработката меѓу двете земји во областа на екстрадицијата е континуирана и значително расте, особено во последните години.

Генерално, постои добра соработка во однос на екстрадицијата помеѓу Косово и Македонија. Но има и такви случаи каде не се спроведува екстрадицијата, како што е случајот “Монстра”. Екстрадицијата на двајца

осомничени од Косово во Македонија е стопирана поради правна испреплетаност на косовските и македонските власти. А.Д. и А.И беа обвинети во Македонија за убиство на пет лица кај Смилковци во април 2012 година. И двајцата беа уапсени на почетокот на март во Косово. Македонските власти испратија барање за екстрадиција до Косово, но не добија позитивен одговор. Тогашниот министер за правда на Косово Хајредин Кучи изјави дека судството има работа со двајца обвинети, но нивното двојно државјанство (македонско и косовско) може да ги спаси од екстрадиција (Telegrafi, 2013). Според договорот за екстрадиција меѓу Косово и Македонија, може да се изврши предавање на осомничените, но тоа зависи од проценката на Министерството за правда. За ова убиство се осудени 5 лица, од кои тројца со доживотен затвор, еден со 15 години затвор и еден со 9 години затвор. Иако беа доставени сите документи, официјалните одговори од Косово за одбивањето на екстрадицијата на А.И се испратени двапати (во февруари 2016 год. и во октомври 2021 год.). За А.Д, официјален одговор од Косово имаше во февруари 2016 година. По повторно барање за нивна екстрадиција по шест години, во 2021 год. Македонија доби одговор од Министерството за правда на Косово дека барањето за екстрадиција на А.И било одбиено, а за А.Д не добил никаков одговор (Albanianpost, 2024).

4. ДИСКУСИИ

Генерално е проблематично во сите случаи кога се бара екстрадиција е недостатокот на рокови и во Конвенцијата и во националните закони, до моментот кога треба да се заврши постапката.

Во 33 земји во светот, државите имаат моќ да затвораат лица за казнување на тешките злосторства се додека не умрат, сепак во Европа, се смета дека доколку таквото практикување на власта е непречено, тоа е отворено за злоупотреба (van Zyl Smit et al., 2024)

Пред сè, недостатокот на вистинска волја за соработка во прашањата за екстрадиција во земјите од Западен Балкан, има врска со националниот протекционизам кон осудените лица, особено кога постојат сомневања претставени како резултат на историската недоверба меѓу државите за правичен процес на судење и импликацијата на националистичката политика на владите врз судскиот процес.

Тоа ни покажува дека и во земјите во прашање, каде што е видливо влијанието на другите политички сили врз судството, недостига соработка и се наоѓаат изнаоѓаат процедурални изговори за нереализирање на екстрадицијата.

Пред се, за да се изврши екстрадиција на осудените лица, прво мора да се спроведе доверлива судска постапка, каде што се исцрпени сите механизми за заштита на правата на осудените страни во процесот. Тоа би влијаело на зголемување на довербата во другите земји од кои се бара екстрадиција дека преходел фер судски процес. Во спротивно, секоја дилема во судскиот процес која што укажува на нерационално казнување во споредба со извршеното кривичното дело за кое се бара екстрадиција, ќе ги зголеми сомнежите и ќе ја ослабне волјата за соработка.

5. ЗАКЛУЧОЦИ

Донесувањето на одлуката за екстрадиција пред се треба да биде законска одлука бидејќи кривичната санкција се изрекува во судски процес, но сепак се прифаќа дека е политичко-правна одлука (можеби и чисто политичка) на Министерството за правда.

За успешно спроведување на овие постапки, за секој поединечен случај на екстрадиција помеѓу државата барател и државата која одлучува по барањето за екстрадиција, неопходно е да се воспостави меѓусебна доверба и комуникација меѓу правосудните органи (судовите) на двете држави, но и меѓу релевантните министерства на двете држави. Покрај формалните аспекти на комуникацијата предвидени во релевантните прописи, потребно е и воспоставување почеста неформална комуникација за разјаснување или надминување на сите спорни прашања во текот на секоја конкретна постапка.

Сите државни органи треба да се водат и сè повеќе да се повикуваат на препораките на Совет на Европа и на Европската Унија во однос на екстрадициите.

Неопходно е да се продолжи со натамошно унапредување на нормите за да се постигне целосна усогласеност со законодавството на Европската Унија.

Судовите треба особено да ја земат предвид јуриспруденцијата на ЕКЧП во однос на прашањата што се подразбираат со гарантирањето на правото на живот (член 2) и слободата од тортура и нечовечно и понижувачко постапување (член 3).

Зајакнување на потребите за образование и специјализација на кадрите кои се директни учесници во спроведувањето на меѓународната соработка, заради правилно согледување на важноста на меѓународната соработка.

БИБЛИОГРАФИЈА

- Bara J., Bode L, Kerka E., & Peppo E.(2023). Aplikimi i marrëdhënieve juridiksionale ndërkombëtare në Shqipëri. Izvor: <https://fdut.edu.al/wp-content/uploads/2023/12/Jonadi-Projekt-10.12.2023-2.pdf> Преземено на 18.03.2025
- Campos, G. (2025). 8 Non-Extradition countries in 2025. Global citizen solution. Izvor: <https://www.globalcitizensolutions.com/non-extradition-countries/> Преземено на 19.03.2025
- Eurojustice. Case-law by the Court of Justice of the European Union on the principle of ne bis in idem in criminal matters. February 2024. Izvor: <https://www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/assets/2024-cjeu-case-law-on-ne-bis-in-idem.pdf> Преземено на 20.03.2025
- Fetai F. (2020). “Пречки во имплементација на постапката за екстрадиција“. 7th International Scientific Conference “Social Changes in the Global World”. Штип
- Kamolli M., Kadribašiq A., Marković M., Zdravkova I., Avdi N., & Antonijević M. (2019). Bashkëpunimi gjyqësor rajonal në çështjet penale: Pasqyra e praktikave krahasuese të vendeve të BP. CEDEM-Podgoricë.
- Kodi Penal i Republikës së Kosovës (2019), Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës, No 06/L-074
- Kushtetuta e Republikës së Kosovës (2008), Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës, No K-09042008
- Laçi A. (2023). Parimi “Ne Bis In Idem” Në marrëdhëniet juridiksionale me autoritetet gjyqësore të huaja, Tiranë. Izvor: <https://md.rks-gov.net/departamentet/departamenti-per-bashkepunim-juridik-nderkombetar/> Преземено на 25.03.2025
- Ligji i Procedurës Penale (2022), Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës, No 24/17
- Ligji për bashkëpunim juridik ndërkombëtar në çështjet penale (2013), Gazeta Zyrtare e Rep. së Kosovës, No 33/2
- Ligji për Bashkëpunimin Juridik Ndërkombëtar (2013), Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës, No. 04/L-213
- Pietryka A., Lasek L.(2022). Extradition and Interpol notices: A guide to procedures. October 2022, Wardyński
- Rashiti V.(2024). Rasti ”Monstra”, RMV-ja kërkon nga Kosova ekstradimin e Demirit dhe Ismailoviçit të dënuar me burgim të përjetshëm. Izvor: <https://albanianpost.com/rasti-monstra-rmv-ja-kerkon-ekstradimin-nga-kosova-te-demirit-dhe-ismailovicit-te-denuar-me-burgim-te-perjetshem/> Преземено на 05.04.2025
- Salihu I., Zhitija H., & Hasani F. (2014). Komentari i kodit penal te RKS, Botimi 1, GIZ Prishtine
- Tahiri, A. (2020) Bilateral agreements between Kosovo and Republic of North Macedonia. JUSTICIA-International Journal of Legal Sciences, 8 (13-14). Izvor: <https://eprints.unite.edu.mk/688/> Преземено на 21.03.2025
- Telegrafi (2013). Ekstradimi i dy të dyshuarve nga Kosova në Maqedoni është ndalur për shkak të ngatërresave ligjore midis autoriteteve kosovare e maqedonase. Izvor: <https://telegrafi.com/rasti-monstra-bllokohet-ekstradimi-kosove-maqedoni>. Преземено на 05.04.2025
- UN Model Treaty on Extradition: UNGA, Resolution A/RES/45/116, the General Assembly, 14 December 1990
- Van Zyl Smit, D., Seeds, C. (2024). Extradition and Whole Life Sentences. Crim Law Forum 35. Izvor: <https://doi.org/10.1007/s10609-023-09476-6> Преземено на 25.03.2025